

SUMARI

Nota de l'autor.....	7
El mite de Narcís.....	9
Hiperió	15
La Crucifixió	17
Escola Pia	19
La culpa.....	21
“Pietat”.....	23
Guerra civil.....	25
Tres mirades.....	27
L'abocador.....	31
<i>Els músics de Bremen</i>	35
Autoretrat.....	43
<i>Un adéu a Walter Benjamin</i>	45
<i>Du côté de Giverny</i>	49
El pardal.....	53
L'intrús del somni	55
Com si sentís ploure.....	57
“Record” de <i>Dolor</i>	61
La casa d'estiu	65
El gos de Déu.....	67
Una carta.....	69
En absència.....	73
Per espai d'un instant	75
Piscina.....	77

<i>Adagio</i>	81
Objectivament.....	89
Una elegia.....	93
Persistència de la pintura	97
En un bar.....	99
Perspectiva.....	101
<i>Resurrecció</i>	105
L'heura	107
Desideràtum.....	109
Adam i Eva	111
Derelicta.....	117
Werther o la decepció.....	121
Improvisació sobre la mort de Déu.....	125
Un somni	131
La Gola: una al·legoria.....	135
La polifonia del reflex	137
La sola paraula	141
Cementiri marí.....	151
<i>Mort del just</i>	153
<i>Allegro. Andante. Scherzo. Andante</i>	155
Mort al Paradís.....	161
Babel.....	163
Biblioteca	167
Una olor elegíaca.....	169
<i>Aforismes de la malaltia</i>	175
La garsa	181
<i>Banlieue</i>	183
De l'amor, la vellesa i la mort.....	187
<i>Las Meninas</i>	191
L'acord últim	195

NOTA DE L'AUTOR

Com els colors a la nit està format d'un seguit de textos en prosa, en general breus, cadascun dels quals és autònom de sentit respecte als altres, encara que tots junts formen una mena de biografia fragmentada i sempre incompleta —amb carències i hipertròfies— d'un personatge que no necessàriament és l'autor. La tècnica compositiva és, doncs, la del retaule: diverses “escenes” —abordades amb multiplicitat de tècniques i recursos i que, a mesura que han anat augmentant, s'han anat intercondicionant cada cop més— de moments significats d'una vida, en aquest cas centrada sobretot en el que podríem anomenar la sensibilitat intel·lectual del protagonista. Dit d'una altra manera: el motiu preponderant de la “història” són els aspectes més mentals de les vivències del personatge central, molt més atent —ja que la ficció així ho permet— a l'anhelada, encara que per ell mateix reconeguda impossible, essencialitat de les coses que no pas a la seva destructora accidentalitat; un personatge cultural, en definitiva, pensat perquè analitzi des de la literatura les múltiples manifestacions de la contradicció entre voler i organicitat. I és aquesta voluntat de centrar-se en la part més emotivament reflexiva del protagonista —que paradoxalment porta a la més irracional insubmissió al temps— el que justifica —i fins i tot exigeix— el rebuig a inserir-lo en la “distracció” de cap argument més enllà del que seria la seva pròpia vida, que és cert que aflora de tant en tant al llarg

dels textos, però que no es fa explícita mai en la continuïtat narrativa de la sempre mistificadora causalitat novel·lística. L'última frase de la prosa titulada "Guerra civil" defineix clarament la intenció de l'obra sencera: "Rars moments de fixa intensitat —massa sovint associats al sofriment— que sobreviuen a la seqüència." Així, doncs, donada la tècnica compositiva seguida, semblant a la construcció d'un recull de poemes, sense l'extinció final a què conduceix indefectiblement un argument ("l'essència de la prosa és extingir-se —és a dir, ser «compresa»", diu l'autor de *Monsieur Teste* en el pròleg al seu *Cementiri marí*), el llibre que el lector té ara a les mans no pot ser res més que provisional, perquè queda obert a créixer en el futur: és un llibre que pot durar el que dura la vida del que l'escriu.

Com a protagonistes anònimes de part d'aquestes proses, la meva dedicatòria a Maria Rosa, la meva dona, i a les nostres filles, Clara i Marta.

C. C. M.

EL MITE DE NARCÍS

ERA UN AUTÈNTIC PRECEPTE FAMILIAR, només transgredit amb la dispensa de les vacances. Cada últim diumenge de mes a la tarda anàveu amb els pares a casa dels avis materns.

Hi arribàveu cap a les cinc, i, així que us obrien la porta, us venia a rebre pel llarg passadís, des de la cuina, l'olor deliciosa i anisada del pastís que, indefectiblement, ja tenien al forn les minyones i que us menjaríeu per berenar mentre els pares, asseguts amb els avis a la galeria —la coreografia dels vanos, el vol de les cortines o, a l'hivern, l'espurneig del braser—, feien el cafè i parlaven un cop més d'aquelles històries familiars repetides al llarg dels anys i a les quals només molt de tant en tant se n'incorporava alguna de nova que per una raó o altra havia impressionat els avis —sobretot l'àvia— fins al punt de fer-la digna de passar a formar part del recull de llegendes familiars. Tota la conversa era una mena de culta i anacrònica xafarderia, amb els inevitables apunts tràgics d'actualitat, que, quan se sentia per primera vegada, tenia un gran encant, però que, com tota retòrica, amb el temps acabava avorrint, segons havia comentat un dia, amb agudesesa, un dels tiets.

La vostra primera obligació a l'arribar era anar de dret a fer un petó a l'avi i a l'àvia, així, per aquest ordre, un fòssil jeràrquic que, en el cas dels avis, no tenia gaire a veure amb la realitat. Fos com fos, allò volia dir rebre,

primer, un caramel d'aquell home calb i rodanxó, simpàtichíssim, encara que una mica fora del món —almenys així ho deien—, que sempre tenia un acudit o una frase amable pels nets; però també implicava com a contrapartida haver de passar, a continuació, la severa revisió de l'àvia, seca i autoritària. Aquella dona prima i revellida, amb els cabells grisos recollits en un monyo —gairebé el distintiu de les dones de la burgesia d'una època—, us mirava inquisitorialment i us interrogava sobre el que havíeu fet o deixat de fer des de l'última vegada que us havia vist, i mai dels mais us estalviava algun comentari de desaprovació pel vostre aspecte o pel vostre comportament. Mare com era d'una família molt nombrosa i amb una llarga descendència, tenia segurament tan repartit l'afecte que a cadascun individualment us en tocava molt poc, deia el pare amb mal dissimulada sornegueria.

Però tot això no eren res més que els preàmbuls de l'esperada sortida —si no plovia o feia massa fred— al jardí del darrere de la casa, on hi havia aquells acolorits testos modernistes i aquells parterres plens de tota mena de flors, enmig de les quals regnaven les majestuosos hortènsies, les preferides de l'àvia, que fins i tot les pintava a l'oli asseguda a la galeria davant del cavallet mentre l'avi llegia el diari o trencava el son. ¡Com t'agradava la immensa buguenví·lia, intensament morada, que s'enfilava paret de la casa amunt, ben bé abraçant-s'hi, i també l'amplíssima mimosa que sobresortia, maternal, per sobre de la tanca del jardí i nevava de groc la vorera del carrer lateral! Aleshores no t'adonaves que tots dos colors junts eren, com una premonició, els colors dels rams que es porten als difunts.

Un cop a fora, tu i la teva germana, alguns cops amb alguns cosins si coincidíeu de visita, corríeu cap als gronxadors o a agafar les velles bicicletes guardades als safarejos per anar a resseguir els caminets de grava o a fer ziga-zagues per entre els arbres, fins que, cansats, travessàveu com a les

pel·lícules que passen a la selva la cascada del desmai per refugiar-vos-hi a sota, i ja no tornàveu a entrar a la casa fins a l'hora d'anar-vos-en, perquè, tot i que us cridaven per berenar, les minyones sempre us acabaven traient una safata amb trossos de pastís i amb vasos de taronjada o de llet, i us la deixaven sobre una taula de marbre de les que hi havia en aquell temps als bars.

Quan ja anava sent l'hora de marxar, el pare, segurament cansat de donar conversa als sogres, sortia una estona amb vosaltres i us gronxava fins que la mare us cridava que us anéssiu a posar les jaquetes i a dir adéu als avis. Aleshores, com a culminació de tota aquella litúrgia que, sense adonar-vos-en, us feia sentir segurs i allunyava de vosaltres qualsevol trasbals, ja era com un ritual tàcitament establert que anéssiu amb el pare fins a l'estanyol que hi havia al fons del jardí a mirar els peixos. De vegades, els tiràveu les molles del pastís que havien quedat a la safata o agitàveu l'aigua amb la mà per espantar-los, però, quan es recomponia el reflex, sempre notàveu que el pare es quedava uns minuts mirant-s'hi, absort. Alguns cops, mentre miràveu l'aigua, us parlava del mite de Narcís i de l'amor no correspost d'Eco —tan ben explicat per Ovidi a *Les metamorfosis*, afegia didàctic—, i li agradava repetir uns versos, segons deia del “Fragment de Narcís”, de Valéry, que ara saps magnífics, però que aleshores, com que no els entenies prou bé, no arribaves a apreciar gaire i, fins i tot, et feien riure per la greu entonació amb què el pare els deia:

*Estic tan a prop teu que ara et podria beure,
oh cara!... La meua set és un esclau nu...*

Primer va morir l'avi, sense avisar, sense donar-hi com qui diu gaire importància. Amb la mateixa discreció amb què havia viscut. La mare va plorar molt. Aquell home aparentment tan poca cosa li havia donat de nena un afecte que no tornaria a trobar mai més de la seva vida, com amb

el temps aniríeu descobrint. Per vosaltres, més enllà de l'impacte emotiu que us va causar, la desaparició de l'avi va ser un primer contacte amb la mort; segurament, allà se us va posar en marxa el temps.

Al cap d'uns mesos, l'àvia va quedar impedita, com si la falta d'aquella presència que semblava tan insignificant li suposés haver perdut la biga mestra que l'aguantava, i, encara que la mare hi anava més sovint, les vostres visites de l'últim diumenge de mes es van anar dilatant. Aquella situació va durar força, gairebé un parell d'anys; la mateixa agonia de l'àvia també va ser molt llarga, com si a la mort li costés arrelar per sempre en una carn tan resseca. Finalment, quan els metges ja no li donaven gaires dies de vida, els pares —sense dir-vos clarament la gravetat del seu estat— us hi van portar perquè us poguéu veure per última vegada. Ja no éreu aquells nens que sortien a gronxar-se amb tant delit; havíeu arribat a la inhòspita terra de l'adolescència, on es comença a saber. Però, després de fer el que seria el vostre últim petó a aquella dona moribunda que ja gairebé no reconeixíeu i que, en el fons, us espantava —encara que a l'acostar-t'hi vas notar que tenia llàgrimes als ulls—, no us vau poder estar d'anar a fora al jardí una estona mentre els pares li feien companyia asseguts al costat del llit. Tu fins i tot et vas gronxar una mica, encara que amb una cadència plena de malenconia. El record us començava a pesar, i en aquell jardí aviat ja només hi hauria passat.

I, un cop més, el pare us va sortir a buscar. I, un cop més —que intuïeu que seria l'últim—, vau anar a veure els peixos. Però el pare tampoc era el mateix: sabíeu que havia deixat de ser aquell home que no s'estimava cap altra dona que la mare. Havíeu descobert, i la saviesa acabada d'estrenar us feia mal.

Aquell cop no teníeu molles per tirar-ne a l'estanyol, ni tampoc vau pensar a agitar-ne l'aigua. La situació de l'àvia,

amb el seu contingut simbòlic d'acabament d'una època de la vostra vida, us treia l'esma de tot.

Us vau estar una estona mirant com nedaven els peixos. Vèieu les vostres cares entre les plantes i les pedres plenes de verdet del fons.

—¡Mira, papà, un dels peixos vermells m'ha passat just per l'ull! —va exclamar la teva germana de sobte, com si allò que acabava de dir tan ple d'encant surreal li retornés una mica d'infància.

Molt més absort que cap altra vegada que tu recordessis, el pare no li va contestar, però va mussitar com si estigués sol i no el pogués sentir ningú:

—¡Déu meu, com ha envellit l'aigua!

HIPERIO

DE SEGUIDA US VAU ADONAR l'un de l'altra i, com si t'estigués esperant, t'hi vas acostar. No va fer cap gest d'estranyesa, i us vau posar a enraonar com si reprenguéssiu una conversa interrompuda feia un moment. No la coneixies de res, però ja no et podies imaginar sense ella.

Et va explicar que tenia dotze anys, que a casa seva no anaven mai de vacances al mateix lloc, que era la primera vegada que venia a estiuejar allà i que per això encara no coneixia ningú...

Li vas dir que tu també tenies dotze anys, que la teva família hi passava els estius des de sempre, que molts vespres venies una estona a la plaça abans de sopar...

A partir d'aleshores us vau veure, com qui diu, cada minut possible d'aquell estiueig que tot just acabava de començar. Voluntàriament, us vau apartar de tothom. En teníeu prou amb vosaltres.

Us llevàveu ben d'hora i, gairebé sense ni acabar d'esmorzar, sortíeu al carrer per trobar-vos. Ja no us separàveu per res fins a l'hora de dinar. Les tardes eren la repetició exacta dels matins.

El temps l'omplíeu sobretot estant junts, ja que el que fèieu i el que dèieu era completament subsidiari del miracle de tenir-vos. Anàveu als llocs sense cap propòsit

d'anar-hi, perquè, per vosaltres, en aquell estat de suspensió en què estàveu immersos, només hi havia un lloc: el que en cada moment ocupàveu.

Vivíeu, doncs, absorts, i qualsevol detall que descobríeu o qualsevol anècdota que us passava era una manera de re-fermar el vostre insòlit vincle. Fins i tot la separació de la nit era una promesa de retrobar-vos l'endemà amb més puixança. Éreu dos petits déus que no coneixien el seu principi ni podien concebre cap final.

Al cap de tants anys, recordes les vostres passejades adàmiques pel bosc, fins al riu, cap a la font; rememores les vostres converses iniciàtiques, on cada cosa —arbre, ocell, núvol— prenia un caràcter sagrat. Encara que vosaltres no us ho explicàveu en aquests termes, us adoràveu adorant el que dèieu i, com Hiperió i Diotima, consideràveu més important la tonada de les paraules que el seu sentit: era com si sabéssiu que el que dèieu no podia ser res més que la Veritat i, per tant, us delectéssiu escoltant-ne el càntic.

Ho recordes com si fos el record d'un somni. No te'n saps avenir, d'un amor tan rotund, d'un amor tan conclús en si mateix, tan concentrat en un temps i en un espai, i ara et sembla impossible haver-ne tingut o poder-ne tenir cap altre de més perfecte. Et causa estupor, un estupor tenyit d'una hipnòtica felicitat, aquell comportament amorós tan sobtat i irreductible.

Només va durar el que van durar les vacances. No us vau tornar a veure mai més. La cruel indefensió sentimental de la infància. Però, en el teu record, aquells dies llunyans d'un estiu ensorrat en la memòria són l'espai de temps viscut que s'assembla més a la Idea eterna.

Un temps abolit, un instant en si, on, sense el contrast del dolor, tot és exactament alhora.

© Carles Camps Mundó, 2024
Imatge de la coberta: George Innes, *Moonrise*, 1891. The Art Institute of Chicago
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2024
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: febrer de 2024
ISBN: 978-84-1303-523-9
DL: L 9-2024
Impress a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

«Impress a **lleida**»

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.